

چگونه ضعف املايي دانش آموزانم را برطرف كردم و سرعت نوشتن آن ها را افزايش دادم؟

فهميه محمدي آزاد

كارشناس ارشد روانشناسي تربيتي

اداره آموزش پرورش استان قم آموزشگاه شهيد مهدي هندويان

Moohamadi.f@gmail.com

09109982934

چکیده:

اقدام پژوهی حاضر در سال تحصیلی 1401-1402 در پایه دوم دبستان مهدی هندویان 1، ناحیه 1 با فراوانی دانش آموز انجام شده است. هدف این اقدام پژوهی ارائه راهکارهایی است که به بهبود وضعیت املايي دانش آموزان و سرعت عمل آنان در نوشتن کمک کند.

جهت دستیابی به هدف مورد نظر یا جمع آوری اطلاعات و استفاده از تجربیات همکاران و اساتید صاحب نظر و راه کارهای عملی و کاربردی به دست آمده توسط این اطلاعات که شامل :

روش های پرورش توجه و تمرکز

استفاده از تمرینات چند حسی

برقراری ارتباط صمیمانه با اولیای دانش آموزان

پیدا کردن کلمات از متن درس

تشخیص حروف پراکنده و تبدیل آن ها به کلمات داخل درس

املاي آینه ای

و ...

پژوهشگر توانست به اهداف مورد نظر دست یابد و میزان علاقه مندی دانش آموزان به درس املا را در فضای مجازی و حضوری افزایش دهد. هم چنین با ارتقای سطح املاي دانش آموزان ، تعداد کسانی که غلط املايي نداشتند را افزایش دهد و سرعت آن ها را نیز در نوشتن ارتقا بخشد.

در انتها این نتیجه به دست آمد که درس املا با روش های فعال و تعامل و همکاری اولیا نتیجه بهتری خواهد داشت و یادگیری بهتر صورت خواهد گرفت و اقدام پژوهی توانست تاثیر آن ها را در کلاس خود مشاهده کند و شاهد پیشرفت مطلوبی شود.

کلید واژه: دانش آموزان، غلط املايي، سرعت در املا، پیشرفت در املا

1- مقدمه:

همه ما دوران تحصیل و مدرسه خود را خوب به یاد داریم. کلاس‌های پرجمعیتی که هر نیمکت با زحمت سه دانش‌آموز را در خود جای می‌داد، زمانی که زنگ املا فرا می‌رسید، معلم می‌گفت: بچه‌ها! نفرات وسط هر نیمکت بیرون بیایند و روی زمین بنشینند بچه‌هایی هم که در نیمکت نشسته‌اند کیف‌هایشان را روی نیمکت بگذارند، سر میزها سرمیز، ته میزی ها هم ته میز... کوهی از کیف بر روی میزها قرار می‌گرفت، تا مبادا دانش‌آموزی سرخود را حرکت دهد و چشمش به املائی دیگری بیفتد، سپس معلم با حالت دستوری و کلمه به کلمه متن املا را می‌خواند. هنوز هم با گذشت سال‌ها، حتی با تغییر کتاب‌های درسی، همچنان شاهد برگزاری چنین املاهایی در کلاس درس هستیم، این موضوع باعث تعجب است که با وجود این‌همه تغییرات بازهم به شکل سنتی به دانش‌آموزان املا می‌گوییم، آیا واقعاً روش دیگری برای گفتن املا وجود ندارد؟ چرا سعی نمی‌کنیم در درس املا به شیوه‌هایی نو و جذاب توجه داشته باشیم؟ مگر نه این است که ما بایستی این نونهالان باغ مدرسه را برای روزگاری جز روزگار خود تعلیم دهیم و تربیت کنیم؟ آیا تاکنون از خود دانش‌آموزان پرسیده‌ایم تا چه اندازه‌ای به این روش‌ها علاقمند هستند؟

در دو سالی هم که به دلیل ویروس منحوس کرونا آموزش به صورت مجازی اتفاق افتاد دو چندان شاهد ضعف املائی دانش‌آموزان بودیم که علت آن هم عدم تمرکز دانش‌آموزان در انجام تکالیف و کلاس درس و هم وابستگی دانش‌آموزان به والدین و هم چنین باز شیوه‌های گفتن املا به صورت سنتی و خشک بود. در رابطه با موضوع املا تاکنون پژوهش‌های فراوانی صورت گرفته است که در مجلات و کتب گوناگون به چاپ رسیده، در همه آن‌ها به این نکته اشاره شده است که درس املا، نیاز به بازنگری و توجه جدی از سوی معلمان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت دارد.

از آنجا که، مقطع ابتدایی زیر بنای مقاطع دیگر تحصیلی می‌باشد. در مقطع ابتدایی نیز پایه اول، اساس پایه‌های دیگر می‌باشند. هر چقدر دانش‌آموزان در این پایه بهتر آموزش ببینند در پایه‌های دیگر راحت‌تر هستند. در پایه‌های اولیه‌ی ابتدایی دو درس ریاضی و فارسی بسیار کلیدی می‌باشند و بیشترین ساعات به این دو درس اختصاص می‌یابد، از بین دو درس ذکر شده درس فارسی از اهمیت دوچندان برخوردار است، زیرا بدون یادگیری درس فارسی یادگیری دروس دیگر تقریباً غیرممکن می‌باشد.

من در این اقدام پژوهی سعی کردم ابتدا به بررسی موانع و مشکلاتی که با آن‌ها مواجه بودم بپردازم و سپس با استفاده از روش‌هایی که در مقالات و کتب گوناگون مطرح شده است و تجربیات و راهکارهای ابتکاری همکاران و خودم، ضعف املائی دانش‌آموزانم را برطرف سازم.

اینجانب فهیمه محمدی آزاد معلم پایه دوم ابتدایی کلاس دوم مریم در مدرسه دخترانه شهید مهدی هندویان 1 هستم. دارای مدرک کارشناسی ارشد در رشته روان‌شناسی تربیتی می‌باشم و سه سال سابقه خدمت دارم. دبستان شهید مهدی هندویان، با 13 کلاس، با تعداد 495 دانش‌آموز و 21 همکار در ناحیه 1 آموزش و پرورش قم و خیابان 15 خرداد واقع است.

کلاس اینجاب با 39 نفر دانش آموز در طبقه اول مدرسه واقع است. کلاس دارای میزهای مناسب است و در شیفت مخالف در کلاس من ، کلاس اول برگزار است.

والدین اکثر دانش آموزان از لحاظ سواد در سطح بالایی هستند و تحصیلات مناسبی دارند. سطح مالی آنان متفاوت است . خوب ، متوسط و بعضا ضعیف می باشد.

فضای مدرسه تقریبا بزرگ است ، شامل یک حیاط بزرگ که در ورودی ساختمان مدرسه قرار دارد. ساختمان مدرسه به صورت چهارگوش است. این ساختمان دارای دو طبقه روی همکف می باشد. طبقه شامل اتاق های کادر مدرسه، آبدارخانه، آزمایشگاه، کتابخانه و کلاس های پایه اول است. طبقه دوم نیز شامل 4 کلاس و نماز خانه است. مقطع ابتدایی زیربنای مقاطع دیگر تحصیلی می باشد و در مقطع ابتدایی پایه های اول و دوم از اهمیت دو چندان برخوردار هستند و هر چقدر دانش آموزان آموزش بهتری ببینند و تکرار و تمرین بیشتری داشته باشند در آینده راحت تر هستند . همانطور که قبلا ذکر شد درس ریاضی و فارسی از دروس مهم مقطع ابتدایی می باشد که ساعات بیشتری هم به خود اختصاص می دهند و شاید از بین دو این دو درس ، درس فارسی مهم تر نیز باشد چرا که بدون یادگیری فارسی و خواندن و نوشتن، یادگیری دروس دیگر عملا غیر ممکن خواهد بود شاید به همین دلیل نیز در آموزش این درس ، دو کتاب (فارسی و نگارش) تالیف شده است.

از همان ابتدای سال ، با وجود روش های متنوعی که برای درس املا استفاده می کردم و سعی میکردم تکالیف متنوع و مهارت محور هم به دانش آموزانم دهم اما باز املاهای تعدادی از دانش آموزانم ضعیف بود و سرعت نوشتن اکثر بچه ها بسیار پایین بود. در حالی که در دروس دیگر پیشرفت نسبتا خوبی داشتند. که بنظر می رسید چون در سال گذشته تمام آموزششان به صورت مجازی بوده دچار این مشکل هستند.

این وضعیت کلاس در ابتدای سال بیشتر بروز پیدا می کرد اما کم کم به دلیل اینکه دانش آموزان با آموزش حضوری آشنایی بیشتری پیدا می کردند، رفته رفته کمی بهتر شد ولی باز مورد قبول واقع نبود. این وضعیت نگران کننده بود و روز به روز دانش آموزان ضعیف بی انگیزه تر می شدند و حتی دانش آموزان قوی هم به دلیل سرعت پایین دانش آموزان ضعیف در نوشتن ، کلافه و بی حوصله می شدند. و باعث از بین رفتن علاقه و تمرکز تمامی دانش آموزان شده بود.

با توجه به این عوامل بر آن شدم تا راه حل هایی انتخاب کنم تا زنگ املا را برای دانش آموزانم جذاب و یادگیری را لذت بخش کنم. و در مورد مشکل عنوان شده تحقیق به عمل آورم و در پی رفع مشکل آن ها برآیم که:
 "چگونه توانستم ضعف املاهای دانش آموزانم و سرعت کم آن ها را در نوشتن بر طرف سازم؟"

پیشینه:

پیشینه ی پژوهش عبارت است از بررسی تحلیلی آثار صاحب نظران و پژوهشگران در یک موضوع خاص. از این رو، فعالیتی فکری (تحلیلی و انتقادی) است که طی آن پژوهشگر، متون و آثار موجود در زمینه ی پژوهش را شناسایی می کند و بر اساس یک الگوی مشخص و با در نظر داشتن هدف خاص پژوهش خود، آنها را بررسی، تحلیل و نقد می کند تا در راستای پژوهش خود از آنها استفاده کند.

پژوهش زمانی دارای اهمیت و ارزش علمی و کاربردی خواهد بود که برآمده از مطالعات کافی درباره ی پیشینه ها ی موضوع تحقیق باشد پس در نظر داشته باشیم که بسیاری از مطالبی که پس از ماه ها تلاش به آن می رسیم ممکن است دیگران هم تحقیق کرده باشند (قاسمی پویا، 1383، ص 51).

من به عنوان اقدام پژوهی برخی از آثار پژوهشگران که رابطه ی نزدیک با بی دقتی در حین انجام تکلیف دارند، را مطالعه نمودم و نتایج خود را در خصوص پیشینه و یافته های دیگران ارائه نمودم.

مبانی نظری:

املاء در اصطلاح پایه های ابتدایی، به تبع دیگران چیزی نوشتن است. منظور آن است که مربی مطلبی را بیان می کند و دانش آموز آن را طبق ویژگی های نوشتاری تعیین شده در کتاب درسی بدون کم و کاست می نویسد. (عبدالرحمان صفاپور، 1379، 21).

در لغت نامه ی دهخدا، دقت به معنای نازک اندیشی، باریک بینی و نکته بینی می باشد و در فرهنگ فارسی معین، دقت به معنای تمرکز فکر به یک موضوع است و عدم وجود این موارد بی دقتی را سبب می شود. عمل نوشتن با چند مهارت سرو کار دارد از جمله: توانایی نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه ها، ترسیم گرافیکی شکل هر حرف و کلمه و... به عقیده ی آنها، جای شگفتی نیست که بسیاری کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری از فعالیت های زبان نوشتاری بیزار و تا حد امکان گریزان باشند. ذوالفقاری (1382) نوشتن را برقراری ارتباط و انتقال اطلاعات و عقاید از طریق نظامی از نشانه های نوشتاری می داند. در واقع نوشتن یک آفرینش و خلاقیت کامل است که در یک طرف آن خلق افکار و اندیشه ها و در طرف دیگر خلق و نظم بخشی این اندیشه ها در قالب های زبانی مورد نظر است. مراحل یادگیری نوشتن از نظر ایشان عبارتند از:

1- توانایی نوشتن حروف الفبا (حروف نویسی)

2- توانایی ترکیب صحیح حروف (کلمه نویسی)

3- توانایی ساخت کلمه (کلمه سازی)

4- توانایی بیان پیام از طریق جمله (جمله سازی)

5- توانایی متن نویسی مانند نوشتن یک انشاء، نامه و...

به اعتقاد لرنر (1993) فرایند نوشتن پیچیده است و به مهارت ها و توانایی های مختلفی بستگی دارد و مستلزم درک صحیحی از الگوهای عناوین نوشتاری است، مهارت نوشتن با کارکرد حرکتی چشم و دست است (باباپور خیرالدین و صبحی قرامکی، اختلالات یادگیری با رویکرد تشخیصی درمانی).

در رابطه با اجرای روشهای فعال یاددهی و یادگیری در کلاس، بریان ج، کرتی بر این نکته تأکید دارد که از جمله نتایج مفید برنامه هایی که دانش آموزان در آن فعال هستند؛ احساس رضایتی است که برای دانش آموز از شرکت مفید و فعالیت بدنی، حاصل می شود که این امر به نوبه ی خود در نگرش آنان نسبت به فعالیت، اعتماد به نفس داشتن و مهارتهای همکاری های اجتماعی و خلاقیت تأثیر میگذارد.

یکی از مباحث عمده در پژوهش های پیرامون درس املا، موضوع «علل غلط نویسی دانش آموزان در املا» است که تاکنون تحقیقات بسیار در مورد آن صورت گرفته است. اختلالات املاء نوعی از اختلالات زبان مکتوب یا نوشتاری

است. عواملی که باعث می شوند دانش آموزان دچار این ضعف آموزشی شوند ناشی از: 1 - ضعف در عملکرد شنیداری 2 - ضعف در حافظه دیداری 3 - ضعف در عملکرد حافظه حرکتی است. ضعف در عملکرد شنیداری به دو صورت است برخی از دانش آموزان هنگام نوشتن املاء یک یا چند حرف را از کلمات مختلف حذف یا برعکس به آن اضافه می کنند. برخی دیگر آن چه را می شوند بصورت تحت الفظی می نویسند مثلاً لذت را به صورت لذت می نویسند یا صابون را به صورت سابون می نویسند.

در ضعف حافظه دیداری دانش آموزان نمی توانند صورت صحیح حروف الفبا یا شکل کلمه ها را که از توالی جروف ساخته می شود را در حافظه ی دیداری خود ثبت کنند و به یاد آورد مثلاً جنگل را جنگل بنویسند ضعف در حافظه حرکتی نیز به این صورت می باشد که برخی دانش آموزان از توانای ی به خاطر آوردن حرکات لازم دست برای نوشتن نکته های زبان عاجز هستند و حتی حرکات دست را در نوشتن برخی کلمه ها به کلی فراموش می کنند. (زندى، 1379)

جعفریان یسار(1386) درباره علل غلط نویسی به دلایل زیر اشاره دارد:

- 1- آسیب های زیستی یا زنتیکی: مانند دیس گرافی یا دیسلکسی (آینه نویسی و وارونه نویسی)
 - 2- نبود هماهنگی کامل بین مغز و چشم و دست
 - 3- وجود تفاوت بین زبان مادری و زبان نوشتاری
 - 4- آموزش ناکافی، نا صحیح و غیر روشمند
 - 5- نداشتن دقت و تمرکز دانش آموز در نوشتن و یادگیری مفهوم کلمات و...
- ایشان برخی از «راهبردهای افزایش مهارت نوشتن (یا درستنویسی)» را چنین بیان می کنند:
- رونویسی دانش آموز از مطالبی که به آنها علاقه دارد؛
 - خواندن برنامه ای و هدفدار؛
 - بازنویسی با ایجاد تغییرات جزئی؛
- همچنین برخی «راهبردهایی برای تقویت درستنویسی (هدف املا)» که شامل: انجام تمرینات تقویت شنیداری و دیداری و بهره گیری از روش چند حسی است.
- عادل پور (1385) با موضوع « فعال سازی دانش آموزان کلاس اول در درس املاء با استفاده از روش مشارکتی » دلایل اختلالات یادگیری در درس املاء را اینگونه بیان می کند:
- 1- اهمیت چندانی به درس نمی دهند.
 - 2- خوب گوش نمی کنند و تمرکز ندارند.
 - 3- موقع انجام تکالیف دقت ندارند و نمی خوانند.
- روش های درمان کند نویسی
- هرگونه ترس و اضطراب را از دانش آموز خود دور کنیم.
 - هرگز ترغیب و تشویق دانش آموز خود را به خوشنویسی، از یاد نبریم.
 - تکالیف مدرسه باید برای دانش آموز، شیرین و جذاب باشد.
 - از مدادها و خودکارهای خیلی بلند و خیلی کوتاه به هیچ وجه استفاده نگردهد.

- از میز تحریر مناسب استفاده شود.
- از کاغذ و برگه‌های سفید و مرغوب استفاده شود. (کاغذ نباید کاهی، روغنی یا موجدار باشد).
- به منظور تقویت عمل انبساط و انقباض ماهیچه های انگشتان، دانه های کوچک (مثلاً دانه های تسبیح) را روی زمین ریخته و از او بخواهیم آنها را با سر انگشتهای شصت و اشاره و میانه، جمع کند.
- هوا نویسی (نوشتن با قلم روی هوا و فضای اطراف): این روش در تند نویسی، کمک قابل توجهی به دانش آموزان می کند؛ چرا که این عمل در تسریع حرکات عضلات دست، بازو و ساعد و هماهنگی مغز با چشم و دست، تأثیر بسیاری دارد.
- سینه خیز رفتن: روزی چند دقیقه (کمتر از ده دقیقه) دانش آموز سینه خیز برود. این عمل در هماهنگی اعضای بدن بسیار مؤثر است.
- هر روز قبل از نوشتن تکالیف، چند دقیقه انگشتان را باز و بسته کند.
- به تجربه ثابت شده است که انجام بازی های محلی که با حرکات سریع و زیاد همراه است، در تند نویسی دانش آموزان بسیار مؤثر است.
- برای تکالیف منزل سعی شود از حروفی که دانش آموز در نوشتن آن مشکل دارد، استفاده شود. بدین شکل مثلاً کلماتی را از درس پیدا کرده که حروف همصدا مانند (ذ ز ض ظ) داشته و یا کلماتی که به صورتی که خوانده می شوند، ولی نوشته نمی شوند مانند خواب.
- دانش آموز در منزل با کمک خانواده مطالبی که در نوشتن مشکل دارد را مطالعه کند و برای کلمات مهم هم خانواده پیدا کند؛ مثلاً برای کلمه ی «حمید»، کلمات «محمد، احمد، حامد» را می توان بنویسد؛ زیرا این کلمات، سه حرف مشترک دارند.
- معمولاً دانش آموزانی که این مشکل را دارند، قلم را با فشار زیاد در دست می گیرند، تا حدی که دست آنها عرق می کند؛ دانش آموزانی که قلم را با فشار زیاد در دست می گیرند، دچار ترس، استرس و دلهره هستند. بهتر است معلمان و اولیاء میزان فشار به قلم را کنترل کرده و بیشتر در مورد مسائل روحی و روانی با دانش آموز کار کرده و ترس و استرس را از او دور کنند.

پیشینه ی عملی:

هاشمی کاشی (1387) در اقدام پژوهی خود تحت عنوان «چگونه توانستم با روش املا ی آموزشی و مشارکت دانش آموزان سطح نمرات درس املا را ناباورانه ارتقا دهیم؟» و در کلاسی با جامعه ی آماری 32 نفر، به برخی از راهکارهای مشارکتی در تقویت املا پرداخته است. این راهکارها عبارتند از:

مطالعه ی کتاب هایی در زمینه ی اختلالات یادگیری، تهیه کتابهای نظم و نثر مورد علاقه ی اکثریت دانش آموزان، استفاده از نظر شاگردان و اولیای آنها، بهره مندی از نظر اساتید محترم، تقسیم ساعات املا به دو قسمت 15 دقیقه آموزش و 30 دقیقه ارزشیابی.

ایشان با عمل به این راهکارها به این نتایج دست یافته بود: میزان علاقه مندی دانش آموزان به درس ادبیات را که در مهرماه 37٪ بوده به 85٪ افزایش پیدا کرده و میانگین نمرات املا از 16/12 به 19/65 ارتقاء یافته بود.

در مقایسه با هاشمی کاشی (1387)، پروین (1384) به یافته های مفیدتری در درس املا دست یافته است. اقدام پژوهی ایشان تحت عنوان «درس املا و بررسی راه های مشارکت فعالانه دانش آموزان در درس املا» به بررسی علل بروز مشکلات در آموزش املا پرداخته است. او در این زمینه یافته های زیر را به دست آورده است:

بسیاری از معلمان می پندارند که تنها روش آموختن املائی کلمات، مشق نویسی از روی کتاب و نوشتن دیکته از هر درس است. ولی هیچ یک از این دو راه نمی تواند روش مفیدی باشد. چون اولی فقط بر تمرین و تکرار طوطی وار تکیه می کند و دومی بر حافظه.

-املا نیز مانند سایر دروس نیاز به آموزش دارد و واگذاری آن به دانش آموزان و راهنمایی نکردن، سبب می گردد که دانش آموزان نتوانند آن چنان که شایسته و بایسته است در درس املا پیشرفت کنند.

-روش املا نوشتن یکنواخت نباشد و معلم از روش های دیگری به ابتکار خود استفاده نماید.

-آموزش املا مربوط به ساعت این درس در برنامه ی کلاسی نیست. بلکه اگر در همه دروس هماهنگی وجود داشته باشد، کمک شایانی در این راه خواهد شد.

-معلم به منظور گسترش دادن زمینه ی اطلاعات لغوی، تسهیل در فهم لغات مشکل و رسیدن دانش آموزان به مراحل و سطوح بالای یادگیری، باید از لغات همخانواده، مشتقات و کلمات متضاد استفاده نماید.

-لازم است دانش آموزان قواعد درست نویسی، رسمالخط مطابق با بخشنامه های ارسالی، چگونگی تصحیح املا و بارم غلط های املائی را قبلاً یاد بگیرند.

-بهتر است در حضور دانش آموزان مطابق با دستورالعمل تصحیح املائی فارسی مصوب دفتر برنامه ریزی و تکالیف کتاب های درس تصحیح املا صورت گیرد.

بیان اهداف

هدف کلی: رفع اشکالات املائی دانش آموزان و نوشتن صحیح کلمه ها و افزایش سرعت املانویسی در دانش آموزان

اهداف جزئی:

- 1- تشخیص اشکالات املائی دانش آموزان و تلاش و کوشش برای رفع اشکالات آن ها.
- 2- کاهش اضطراب و استرس دانش آموزان در هنگام نوشتن املا.
- 3- علاقه مندی به درس املاء
- 4- افزایش دقت و تمرکز دانش آموزان در کلاس
- 5- جذاب و شاداب کردن کلاس املاء
- 6- علاقه مندی نسبت به نوشتن تکالیف و املاء در خانه و مدرسه.
- 7- بهبود وضعیت املائی دانش آموزان ضعیف
- 8- ایجاد اعتماد به نفس
- 9- افزایش سرعت نوشتن در دانش آموزان

2- توصیف وضع موجود (شواهد 1):

اینجانب فهیمه محمدی آزاد معلم پایه دوم ابتدایی کلاس دوم مریم در مدرسه دخترانه شهید مهدی هندویان 1 هستم. دارای مدرک کارشناسی ارشد در رشته روان شناسی تربیتی می باشم و 3 سال سابقه خدمت دارم و در سال 1398 تحت عنوان ماده 28 استخدام وزارت آموزش و پرورش شدم . دبستان هندویان مدرسه ابتدایی دوره اول و دوم است. پایه اول (3 کلاس)، پایه دوم (3 کلاس)، پایه سوم تا ششم (2 کلاس) می باشد.

همه دانش آموزان از نظر اقتصادی، فرهنگی تقریباً هم سطح می باشند. دانش آموزان در همه ی دروس در حد خوب پاسخگو می باشند ولی در درس املا تعدادی از آن ها دچار مشکل می باشند. هر بار که آن ها املا می نوشتند هم غلط املائی داشتند و هم سرعت نوشتن آن ها بسیار پایین بود. در نتیجه بر آن شدم تا علت این موضوع را دریابم و درصدد رفع آن برآیم زیرا ناکامی در درس املا سبب ضعف در دروس دیگر به ویژه خواندن و نوشتن می شود. جمع آوری اطلاعات وضع موجود (شواهد 1):

به منظور شناخت بهتر مشکل عنوان شده، از ابزار های زیر استفاده کردم:

1- مشاهده:

دانش آموزانم را مدتی در هنگام نوشتن املاء زیر نظر گرفتم و متوجه شدم که در هنگام نوشتن املاء:

- حالت اضطرابی دارند و علائم آن به وضوح مشاهده می شد.
- تعدادی از دانش آموزانم درس املاء را دوست نداشتند.
- بیشتر دانش آموزان غلط املائی زیادی در دفتر خود داشتند.
- برخی از والدین به تکالیف و املائی فرزندان خود دقت نداشتند.
- کلمات را بزرگ و بد خط می نوشتند.
- سرعت نوشتن دانش آموزانم بسیار پایین بود.

2- مصاحبه:

ابتدا با دانش آموزانی که دچار مشکل املائی بودند بصورت فردی صحبت کردم تا متوجه دلایل مشکلات آنان شوم. آنها دلایلی برای این موضوع عنوان نکردند و فقط سکوت کردند و پاسخی ندادند. وقتی سکوت آنان را دیدم تصمیم گرفتم که با پدر و مادرشان صحبت کنم.

طی جلساتی که در فضای مجازی با مادران دانش آموزان داشتم، این موضوع و مشکل را با آنها در میان گذاشتم و با صحبتایی که مادران بیان کردند متوجه شدم برخی از دانش آموزان تکالیف را بدون نظارت والدین و گاهی بی توجهی والدین، انجام می دهند. برخی دیگر رغبتی در انجام تکالیف ندارند. مادران عنوان کردند با اینکه هر شب به آنها املاء می گوئیم تغییر چندانی در آنها مشاهده نکردیم.

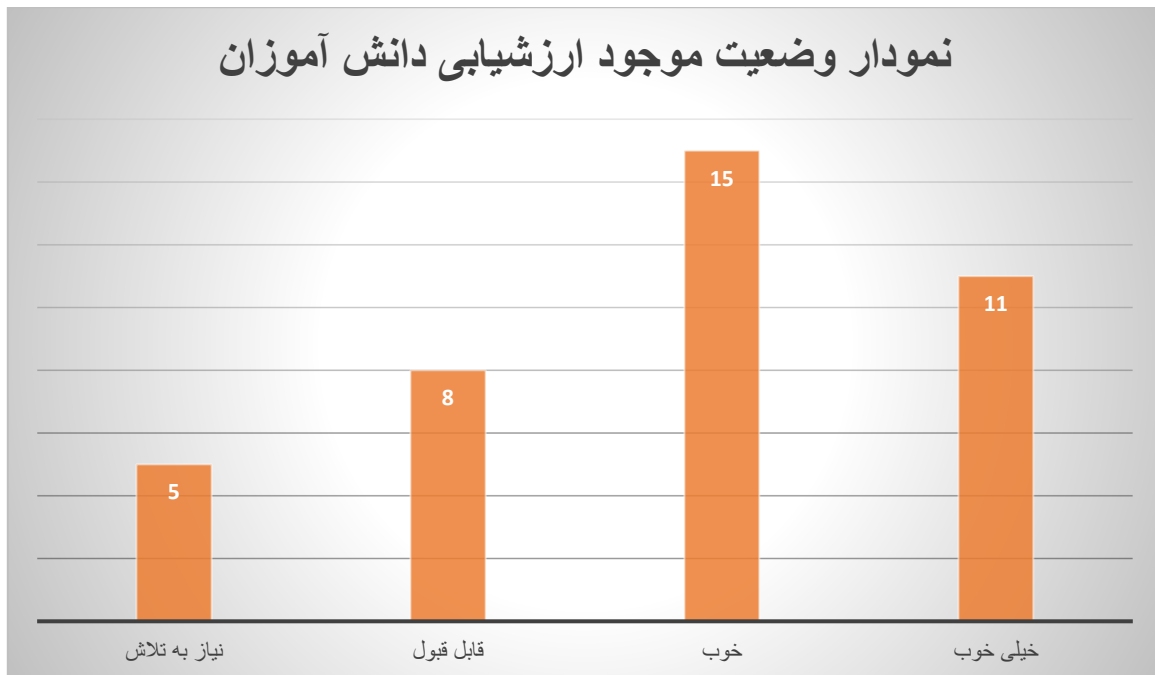
3- مطالعه:

با مطالعه و جستجو در مجلات، کتاب ها و اقدام پژوهی های همکاران، اطلاعات مفیدی در مورد مشکل مورد نظر به دست آوردم و توانستم راه حل های مفیدی در رابطه با مشکل مورد نظر به دست آورم. بعد از بررسی های لازم، تصمیم گرفتم به دنبال راهکارهای برای درمان آنها باشم.

مکان مدرسه از نظر جغرافیای در محیطی مناسب و آرام و در کنار یک مدرسه دیگر قرار دارد با توجه به این که مدرسه درنیش کوچه قرار دارد فضای کلاس ها از نظر نور آفتاب بسیار عالی و مکان خوبی برای درس خواندن است. مدیر مدرسه و معلمان تلاش نموده اند که محیطی آرام و شاداب و پر نشاط را برای دانش آموزان فراهم آورند. از آنجا که پدر و مادر اکثر دانش آموزان کلاسم تحصیل کرده و دارای وضعیت مالی متوسط می باشند با مطالعه و تحقیق و همچنین شواهدی که گذشت سعی کردم با اجرای برخی روش ها و راه حل های عملی و علمی که متناسب با عوامل مؤثر در ایجاد مسئله بوده، بتوانم این عوامل را از بین برده و یا کم رنگ کنم و به اهداف مورد نظر دست یابم.

ارزشیابی	نیاز به تلاش	قابل قبول	خوب	خیلی خوب
فراوانی	5	8	15	11

جدول وضعیت موجود ارزشیابی دانش آموزان

4- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی

- 1- هم گروه کردن در فضای مجازی، آنان با دانش آموزانی که در درس املاء قوی بودند.
- 2- از بین بردن ترس دانش آموزان نسبت به زنگ املا و ایجاد انگیزه در آن ها
- 3- تغییر هر هفته شیوه املا و نوشتن آن.
- 4- ساختن جمله با کلمات.
- 5- کامل کردن کلمات ناقص.
- 6- آگاه کردن دانش آموزان و خانواده
- 7- دادن مسئولیت به دانش آموزان.
- 8- در صورت بدون غلط بودن املا، تکلیف منزل (مشق) نمی نویسد.
- 9- نوشتن از روی درس به صورت بدون نقطه
- 10- افزایش حساسیت دیداری: صداهای مختلفی را در نوار کاست ضبط کرده و برای هر صدا تصویری مناسب تهیه می کنیم. دانش آموز با گوش کردن و تشخیص صداها باید تصاویر مربوط به آن را یافته و جدا کند. با این تمرین، علاوه بر تقویت حساسیت شنیداری بین اعمال حرکتی و آنچه شنیده شده است، هماهنگی برقرار می شود و بازی جذابی برای دانش آموزان کلاس می باشد.
- 11- افزایش حافظه شنوایی: این روش به عنوان بازی برای تقویت حافظه شنوایی دانش آموز انجام می شود. چشمان دانش آموز را با یک چشم بند می بندیم، هم کلاسی هایش به نوبت صحبت می کنند، و سپس از او خواهیم تا نام آن ها را بگوید، و او تشخیص دهد که چه کسی صدایش کرده است، و یا در خانه با وسایل مختلفی که وجود دارد با تغییر دادن مکان وسیله از او می خواهیم بگوید که جای هر وسیله کجا می باشد، تا به این ترتیب کمکی در تقویت حافظه و به خاطر سپاری مطالب درسی و دیگر موضوعات به او کرده باشیم.
- 12- جور کردن کلمات یا کلمات هم خانواده یا گروه بندی کردن و طبقه بندی کردن آن ها در یک طبقه
- 13- نوشتن شکل حروف بر سینی محتوی آرد
- 14- استفاده از خمیر آرد نمک زده، گل سفالگری و خمیر مجسمه سازی برای نوشتن و ایجاد شکل های مختلف بر اساس حروف الفبا
- 15- کارت های مقوایی را گرفته و روی هر کدام یک کلمه نوشته می شود، که حرف یا نقطه و یا دندانه آن کم یا اضافه می باشد و دانش آموز باید آن نقص را پیدا کند.
- 16- یکی از روش های فعال در فرایند یاددهی و یادگیری روش شبکه بازیابی کلمات است. معلم کلماتی را که از نظر املائی مهم هستند از درس مورد نظر انتخاب می نماید و روی برگه هایی می نویسد. آن ها را در یک ظرف می ریزد و ظرف مزبور را در مقابل دانش آموزان قرار داده و هر فرد یک برگ برمی دارد معلم یکی از واژه ها را نام می برد دانش آموزانی که برگه مورد نظر را در اختیار دارند پایتخت آمده و آن را می نویسند.
- 17- املائی ذهنی : معلم از دانش آموزان می خواهد یک بار متن مورد املا را با دقت بخوانند و کتاب ها را ببندند ، سپس هر چه در ذهن دارند در دفترشان بنویسند.

- 18- املای گروهی: در این شیوه هر گروه یک متن املایی را براساس درس مشخص شده طرح می کند و بعضی از کلمه ها را غلط می نویسد ، سپس این متن های طرح شده در گروه ها جابجا می شود . هر گروه واژه های نادرست را پیدا کرده و شکل درست املایی آن را می نویسد.
 - 19- شنیدن انواع صدا با تن های مختلف (صدای ضبط را بالا و پایین بکنیم)
 - 20- از دیگر راهکارهایی که می توان برای بهبود وضعیت املا انجام داد، بازی گوی ها هستند، به این صورت که در چند ظرف، کلمات درس به صورت اشتباه نوشته می شود و در زمان تعیین شده هر دانش آموزی تعداد بیشتری از کلمات را تصحیح کند، پاداش دریافت می کند.
 - 21- استفاده از بازی های فضای مجازی از طریق نرم افزار ها و سایت ها
 - 22- سعی کنیم بین املا و دروس دیگر ارتباط ایجاد کنیم.
 - 23- املای بدو بدویی
 - 24- دیکته ی دانش آموزان را به یکدیگر می دهیم تا تصحیح کنند.
 - 25- استفاده از امضا ها با اشکال گوناگون و شعرهای متنوع و زیبا برای بازخورد در املا ها
 - 26- املای آینه ای
 - 27- املا بادکنکی و سفره ای
 - 28- به وضعیت نشستن دانش آموز ونحوه ی گذاشتن دفتر روی میز توجه شود.
 - 29- به نحوه ی مداد دست گرفتن دانش آموز دقت شود.
 - 30- برای تقویت عضلات دست او گفته شود که کاغذ باطله یا کاغذ روزنامه را با دست هایش مچاله کند.
 - 31- کاغذهای باطله را قیچی کند.
- اعتبار بخشی به راه حل ها
- به منظور داشتن اطمینان خاطر بیشتر در زمینه ی اجرای راه حل های انتخاب شده ، این راه حل ها را جهت اظهار نظر به اساتید فن و صاحب نظران مربوطه ارائه گردید، تا ایشان نیز نقطه نظرات و رهنمودهای ارزشمند خویش را در این خصوص بیان فرمایند.
- به طور کلی راه حل های انتخاب شده تا حد نسبتا بالایی مورد تائید اساتید فن قرار گرفت و دلایل اعتبار به شرح زیر می باشد.
- 1- قابل اجرا بودن راه حل ها.
 - 2- علمی بودن راه حل ها.
 - 3- پیش بینی تاثیر راه حل ها در کاهش وضعیت موجود.
 - 4- متنوع و جذاب بودن راه حل ها برای دانش آموزان در کلاس.
 - 5- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی :
1. از بین بردن ترس دانش آموزان نسبت به زنگ املا و ایجاد انگیزه در آن ها
 2. تغییر هر هفته شیوه املا و نوشتن آن.
 3. ساختن جمله با کلمات.

4. کامل کردن کلمات ناقص
5. نوشتن از روی درس به صورت بدون نقطه
6. نوشتن شکل حروف بر سینی محتوی آرد
7. استفاده از خمیر آرد نمک زده، گل سفالگری و خمیر مجسمه سازی برای نوشتن و ایجاد شکل های مختلف بر اساس حروف الفبا
8. کارت های مقوایی را گرفته و روی هر کدام یک کلمه نوشته می شود، که حرف یا نقطه و یا دندان آن کم یا اضافه می باشد و دانش آموز باید آن نقص را پیدا کند.
9. املاي ذهني : معلم از دانش آموزان می خواهد یک بار متن مورد املا را با دقت بخوانند و کتاب ها را ببندند ، سپس هر چه در ذهن دارند در دفترشان بنویسند.
10. املاي گروهی: در این شیوه هر گروه یک متن املايی را براساس درس مشخص شده طرح می کند و بعضی از کلمه ها را غلط می نویسد ، سپس این متن های طرح شده در گروه ها جابجا می شود . هر گروه واژه های نادرست را پیدا کرده و شکل درست املايی آن را می نویسد.
11. از دیگر راهکارهایی که می توان برای بهبود وضعیت املا انجام داد، بازی گوی ها هستند، به این صورت که در چند ظرف، کلمات درس به صورت اشتباه نوشته می شود و در زمان تعیین شده هر دانش آموزی تعداد بیشتری از کلمات را تصحیح کند، پاداش دریافت می کند.
12. استفاده از بازی های فضای مجازی از طریق نرم افزار ها و سایت ها
13. املاي بدو بدویی
14. املاي آینه ای
15. استفاده از انواع امضا ها و بازخورد های گوناگون و متنوع
16. به وضعیت نشستن دانش آموز ونحوه ی گذاشتن دفتر روی میز توجه شود.
17. به نحوه ی مداد دست گرفتن دانش آموز دقت شود.
1. برای تقویت عضلات دست او گفته شود که کاغذ باطله یا کاغذ روزنامه را با دست هایش مچاله کند.
2. کاغذهای باطله را قیچی کند.

5- اجرای راه حل ها :

در کلاس مجازی کلماتی را نوشته و صداهایی از آن کلمات را جال خالی گذاشتم و به آنان دادم تا کامل کنند مثلا کلمه تعطیلات تع -یلات و بعد با کلمات نیز جمله بسازند.

از دانش آموزان خواستم تا املا با آرد و خمیر بازی بنویسند.

بازی های اینترنتی طراحی کردم و برای دانش آموزان فرستادم تا با بازی کردن کلمات درس را مرور کنند.

یک روز در نمازخانه املاي بدو بدویی گفتم و از بچه ها خواستم تا هر چه سریع تر با دویدن و به سمت دفتر خود رفتن کلمات را بنویسند و به دلیل رقابتی که در دویدن بین بچه ها ایجاد می شد سرعت نوشتن آن ها افزایش می یافت.

از دانش آموزان خواستم تا با قیچی و کاغذ بیشتر از قبل کار کنند و تمرینات دست ورزی انجام دهند. املاي آينه اي، ذهني و گروهی به دانش آموزان گفتم و کلمات را به صورت غلط می نوشتم و از آن ها می خواستم غلط های املايی آن ها را پیدا کنند (برای املاي آينه اي از فیلم های جذاب آموزشی استفاده کردم). و یک روز هم با آن ها بازی گوی ها را انجام دادم و چون باز به صورت بازی و مسابقه بود به دلیل ایجاد حس رقابت و میل به برنده شدن سرعت دانش آموزان در نوشتن کلمات بالا رفت. یک بار دیگر املا را به صورت سفره اي و یک مرتبه هم به صورت بادکنکی به آن ها گفتم؛ که این 2 روش برایشان بسیار جذاب و دوست داشتنی بود و در آخر تمام تلاش خود را می کردم تا هم املا گفتن و هم تکالیف را به صورت متنوع و جذاب برایشان ارائه دهم.

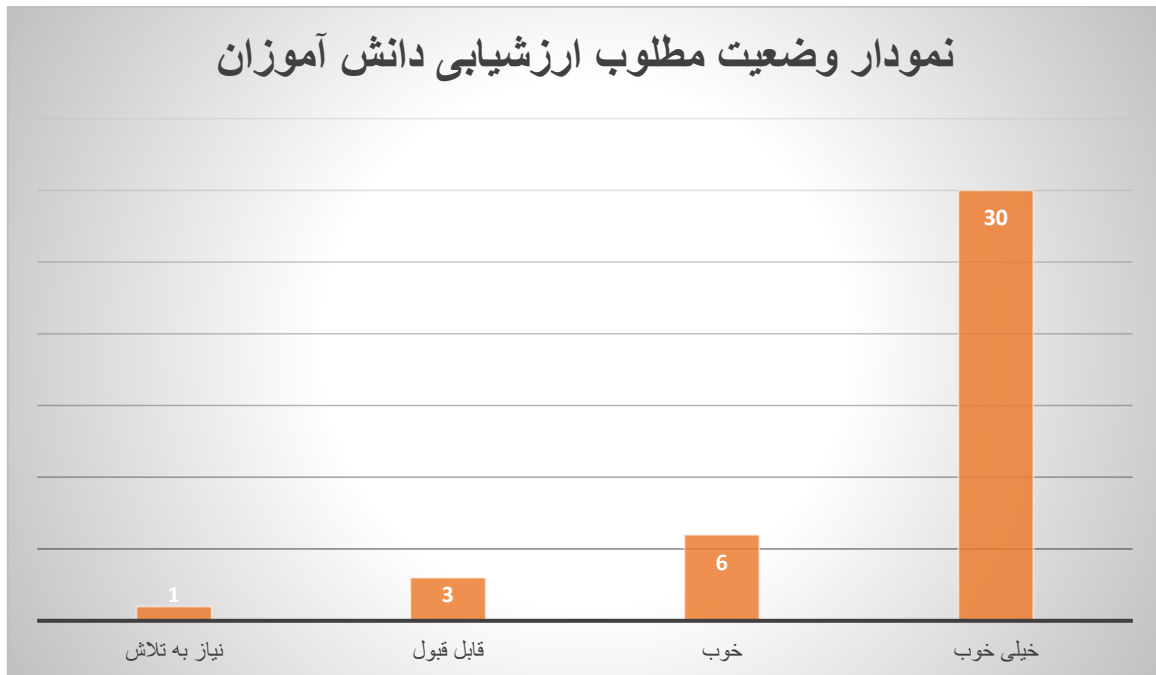
6- توصیف وضع مطلوب (شواهد 2):

پس از اجرای راه حل های ذکر شده شور و شوق عجیبی برای یادگیری در دانش آموزان مشاهده می شد به طوری که وقتی زنگ املاء می شد دانش آموزان مشتاقانه بدون تذکر من، دفتر خود را حاضر می کردند. و کسانی که قبلا از ساعت درس املاء فراری بودند حالا مشتاقانه منتظر زنگ املاء می باشند و حتی خودشان پیش قدم برای گفتن املاء بودند. و حتی تمایل داشتند قبل از شروع هر درسی اول املا را بنویسند و بعد درس های دیگر را یاد بگیرند. اولیای آنان نیز بعد تغییر چنین رفتاری و بررسی ارزشیابی آنان، در گروه کلاسی و پی وی، از من تشکر کردند که دخترشان خیلی تغییر کرده و تکالیف خود را با دقت انجام می دهد و در موقع نوشتن املاء شب اشتباهات کمتری دارد. زنگ املاي برای دانش آموزان ملال آور نبود. در کل همه ی راه حل های ارائه شده به نظرم مفید واقع شد و ارزشیابی املاي آنان سیر صعودی از خود نشان داد و از پیشرفت خوبی برخوردار شدند.

ارزشیابی	نیاز به تلاش	قابل قبول	خوب	خیلی خوب
فراوانی	1	3	6	30

جدول وضعیت مطلوب ارزشیابی دانش آموزان

نمودار وضعیت مطلوب ارزشیابی دانش آموزان

7- نتیجه گیری و پیشنهادات

هدف پژوهش، به دست آوردن روش های درست پژوهیدن و به طور کلی کشف حقایق، پیدا کردن جواب مسائل، حل مشکلات و در نتیجه گسترش دامنه معلومات و معارف بشری است.

یک معلم هنرمند با به کارگیری روش های خلاق و نوین در کلاس و برقراری ارتباط عاطفی با دانش آموزان، می تواند در فضای مجازی و حضوری، بذر شادی و نشاط را در کلاس بپاشد و دانش آموزان را علاقه مند به یادگیری نماید.

با توجه به شاخص های طرح، می توان نتیجه گرفت که با توجه به استعداد های بچه ها و توان بالای آن ها و با به کار گیری تعدادی از راه کارهای معین می توان به دانش آموزان کمک کرد تا علاقه و انگیزه و دقت شان نسبت به نوشتن املا بالا رود و تمرکز بیشتری هنگام نوشتن املا داشته باشند. من نیز در این پژوهش به عنوان اقدام پژوهی تلاش کردم تا زنگ املا را به وضع مطلوبی برسانم و توانستم دقت و توجه ی دانش آموزان و نیز با بهره گیری از تجربیات و نوشته های متخصصین دیگر، وضعیت کلاس خود را بهبود بخشم و با انتخاب راه حل های مناسب، در پایان سال میزان علاقه ی دانش آموزان به زنگ املا را بیشتر کنم.

پیشنهادات و راه کارها

بعد از انجام این پژوهش، مطالب زیر را به همکاران عزیزم پیشنهاد می کنم:

- 1- دانش آموزان برای درست انجام دادن کارها باید مورد تحسین و تشویق قرار گیرند.
- 2- استفاده از روشهای متنوع تدریس حین گفتن املاء
- 3- آگاهی از دلیل اصلی بروز مشکل
- 4- گفتن کلمات و جملاتی که دانش آموز حداقل امکان آنها را می تواند بنویسد.
- 5- در تعلیم و تربیت همیشه نفوت های فردی را مد نظر داشته باشیم. و به آن اهمیت دهیم.

6- از نظرات و پیشنهادات همکاران خود استفاده کنیم.

منابع:

- باباپور خیرالدین، جلیل و صبحی قرامکی، ناصر، اختلالات یادگیری با رویکرد تشخیص و درمانی، انتشارات سروش 1380،
- ذوالفقاری، حسن و همکارانش، (راهنمای تدریس معلم) تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی، 1382.
- زندى، بهمن، روش تدریس زبان فارسی در دوره ی دبستان، تهران، سمت، 1379.
- صفرپور، عبدالرحمن، راهبردهای آموزش مهارت زبان فارسی، دبستان، تهران، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزش، انتشارات مدرسه، 1378.
- عادل پور، اکرم، فعال سازی دانش آموزان اول در درس املاء با استفاده از روش مشارکتی اقدام پژوهی، قم، مرکز تحقیقات فرهنگیان، 1385.
- قاسمی پویا، اقبال، (پژوهش بر عمل) تهران: پژوهش گاه مقالات آموزش و پرورش، 1382.